

Ștefan Ciubotărașu

Să ne întoarcem la alfa

Întîlnesc recent la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani cu care am plăcerea să colaborez, o bună atmosferă de lucru. O colaborare de care m-am lăsat răpit cu voia mea — la început spontan, mai apoi îndemnat de un anumit glas lăuntric pe care voi încerca să-l explic. Pe lângă peisajul toamnei cu prapuri de frunză scoși la soare, mai există aici un peisaj de ordin sufletesc, prin care simți trecînd pașii gînditori ai poeziei. Pentru actor însă toamna nu e un anotimp liniștit. Dimpotrivă. E mustul care fierbe. E febra începutului de stagiune. Iar clădirea teatrului de la Botoșani, durată cam în stilul celei de la Iași, îmi aduce aminte de începuturile de stagiune de-acolo, care aveau totdeauna un caracter festiv. Cînd plecau cororii se-ntorceau actorii, a căror nostalgie se îndrepta totdeauna spre noul rol. N-aș vrea să cad în evocări gratuite. Azi nici n-am timp de-așa ceva. Munca noastră se continuă și în vacanță, iar aici, la Botoșani, microturneele auto sînt perpetue. Mă las furat de vitejia rezistenței acestei echipe foarte tinere și mă simt ca peștele în apă. N-am timp de evocări sentimentale, cel puțin acum nici vorbă de așa ceva. Pot judeca limpede văzînd cu ochii cîte sînt din cîte n-au fost și cîte vor mai fi încă din cîte nu sînt. Cine n-a văzut Suceava — cetatea de scaun a stemelor — s-o vadă acum, perlată — noaptea — pe mari întinderi de aglomerări industriale. În istoria noastră septentrionul moldav își are cîntecul lui, izvodit de mîntea și brațul unui domn renascentist — Ștefan — care păzea aici una din principalele căi de acces ale Moldovei. Calea negoțului a fost dintotdeauna și vadul de schimb al ideilor, vadul de gestație a culturii. Aceste locuri mai ferite de intemperiiile otomane sînt fîgașul tradițiilor românești poate cele mai pure. E firesc să te întrebi de ce tocmai aici s-a născut prozodia noastră prin pana lui Dosoftei, săgetată vertical pînă în piscul eminescian. Aici a crescut și-avea să crească și mai mult poezia lui Labiș. Oamenii pe-aici sînt iuți la minie și molcomi la vorbă. Știu să minuiască pana și la scris și la bătut strunele. De aici a

pornit Barbu, de-aici Ciprian Porumbescu, și-oleacă mai dilavale de diladeal, vioara lui Enescu. Oamenii pe-aici știau să alătore culorile pe ii, pe stihare, pe nuri caselor și-ai bisericilor (Voronetul, Sucevița, Arbore). Ei cultivă albastrul, verdele, viniuul, cîntînd sufletul culorii ca Grigorescu la Agapia, Luchian, Băncilă, Corneliu Baba, Agafiței (atențiune Piliuță și Murariu!). Iar dacă e vorba de teatru, apoi iar sîntem siliți să ne întoarcem la alfa lui Asachi și Alecsandri. (Atenție, dramaturgi contemporani, la acest neîntrecut constructor de piese și creator de genuri!). Dacă e vorba de actori, lasă că oamenii pe-aici prețuiesc și azi cîntecul și orațiile, îmbinînd hărnicia mîinii cu cea a gurii, la cîte un pahar de vorbă (vorbă să fie, dacă nu era chiar „busuioacă” adusă de domn de prin părțile Tokaiului și împămîntenită la Cotrar!), apoi zicem din nou Millo, Vernescu, Ramadan, Pruteanca (atenție mărită, Cotescule, fără să mai vorbesc de Birlie și Jules Cazaban din Fălticeni, că te-ai născut la Leorda!). Despre regizori, de ase-

mea, dacă zicem Victor Ion Popa și Ion Sava, împreună cu scenograful Kiriacoț, putem face o cupolă. E curios oare că se întâlnesc aici tradițiile culturii încă și mai de mult — tradiții care ne arată că Dirmoasa e același lucru cu Dirmoxa, deci cu Zamolxe? (așa consemnează Nicolae Iorga care tot la Botoșani s-a născut). Când spui Siretul, spui Sadoveanu. Când spui Ceahlăul, spui Creangă și Hogaș. Iată de ce, când spunem Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, trebuie să spunem mult! Nu să vorbim ca despre un teatru oarecare de la care-ți vine să pleci, ci către care-ți vine să vii. Atenție, tineret! Talentul vostru, ascensiunea voastră ca artiști trebuie să urmeze cursul apelor de la izvoare încoace, căci izvoarele acestea sînt adînci și veșnice... Nu e vorba numai de o ordine firească a decurgerii — e vorba ca aceste locuri să înflorească mai ales azi, în evul culturii, conform și unor datini prețioase care sînt pentru noi stea polară — dar și de imperativul istoric actual, care presupune viitor și certitudine. Oamenii care s-au lansat de pe această rampă septentrională moldovenească nu mai sînt de mult ai noș-

tri — numai ai noștri — sint ai omenirii întregi! E semnificativ ca din Botoșani, unde a izbucnit flacăra lui 1907 (alt fapt neîntîmplător care atestă spiritualitatea locurilor), să crească un for cultural de mare acuitate ca Teatrul „Mihai Eminescu”. Tînărul actor Stelian Preda, directorul teatrului, e pe cale să-și pună la punct o echipă tînără — formată din cadeți proaspăt absolvenți ai Institutului de teatru, cu care m-am și legat prieten. Echipa trebuie sprijinită și de regiștii buni — dau exemplul Soranei Coroamă și al lui Cristian Munteanu, ca și de organele locale care se fac prezente la nevoile teatrului. Pentru ei și scriu aceste rînduri. Știți, totuși care rămîne condiția princeps a acestui teatru cu o bogată rază de acțiune în nordul Moldovei? Măria sa Publicul! După ce-am auzit scandînd publicul de la Suceava. Fălticeni, Rădăuți, Gura Humorului, fără să mai vorbesc de Iași, am reflectat la unele aspecte mai puțin tonice din București — și așa invita teatrele din Capitală, cu tot ce au ele mai bun, să facă o mișcare de translație spre Suceava unde am avut plăcerea să joc într-o sală nouă, unică-n țară!

Microstagiuena Teatrului din Pitești

Sîntem prea obișnuiți cu microstagiuene pe care ni le oferă atît de des Teatrul „Al. Davila” din Pitești pentru a-i socoti prezența un eveniment în sine.

Pentru buna impresie pe care e în măsură să ne-o facă teatrul piteștean, preferam o selecție mai severă a pieselor aduse la București.

Pentru că producția estradistică intitulată pompos „Evadatul la concert” coboară prea jos ștacheta propriilor exigențe, începînd cu firavol pretext de spectacol care nu-și găsește o justificare dramatică și pînă la textele vulgare, lipsite de haz și de har. Am regretat, mai ales, că unii interpreți de talent (un comic bun ca Ștefan Guță cu predispoziții de clown, o frumoasă apariție ca Valanți Cristescu, cu voce bine dozată — Ion Petraru, sau un temperament exploziv ca Lidia Dobrin) nu și-au putut arăta măsura posibilităților.

Destul de inegal, spectacolul cu piesa *Arcul de*

triumf de Aurel Baranga, are în schimb meritul de a oferi interpretelor partitura unor interesante evoluții, începînd cu Ștefan Moiescu excelent în Ciolac, cu Ion Foțaș, mai puțin preocupat de latura comică și mai mult de umanizarea lui Mayer Bayer, cu Ileana Foțaș și Ricardo Colberti — care au dat viață soților Zapan, și cu întreaga galerie de tipuri realizate de Julieta Ștrîmbeanu, Mioara Iatan, Radu Coriolan etc. În *Ecaterina Teodorescu* de N. Tăutu s-a speculat mai ales patetismul replicii și al situațiilor, în grupaje care se înscriau într-o coregrafie corectă, fără economie pentru efectul lacrimogen!

Verva comică și ritmul îndrăcit sînt caracteristice spectacolului goldonian cu *Nora și soacra*, suplinindu-se astfel unele carențe ale distribuției.

În sfîrșit, vom mai aminti *Meșterul Manole* de V. Anania (despre care s-a mai scris în paginile revistei) remarcînd bunul efect al rigorii profesionale și dozarea

și stilizarea tendințelor de hieratizem la care invită piesa.

Fără a avea pretenția concluziilor sentențioase, remarcăm în spectacolele piteștene respectul (uneori servil) față de literatura dramatică, respect care conduce adesea la interpretări veriste, la „trăiri” limitate de dimensiunile textuale ale partiturilor. Ceea ce, totuși, nu e puțin. Căci remarcăm aici talente explozive ca Mihaela Dumbravă și Dora Cherteș, actori ca Ion Foțaș, Ileana Foțaș, Eftimie Popovici, Ștefan Moiescu, Angela Radoslavescu, Petru Dinuliu și încă mulți alții. În domeniul regiei, sînt de notat tendința de ordine și claritate la Constantin Dinischiotu (*Arcul de triumf*, *Ecaterina Teodorescu*), de vervă și bună dozare a comicului la Sorin Grigorescu (*Nora și soacra*), personalitatea artistică și pedagogică verificată a Mariettei Sadova (*Meșterul Manole*).

Mihai Crișan